

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΘΝΟΛΟΓΟΙ / ΛΑΟΓΡΑΦΟΙ

Αι ιστορικάί αρχαί της δημώδους νεοελληνικής ποιήσεως

Ο ΣΤΙΠΛΩΝ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ γεννήθηκε στην Κομοτηνή το 1887 και πέθανε το 1964 στη Θεσσαλονίκη. Ιστορικός και λαογράφος. Σπούδασε στο ΠΑ και υπήρξε μαθητής του Νικολάου Πολίτη, του ιδρυτή της ελληνικής λαογραφίας. Διετέλεσε καθηγητής στη Ζωσιμαία Σχολή Ιωαννίνων και γυμνασιάρχης στο Παγκύπριο Γυμνάσιο Λευκωσίας. Το 1926 αναγορεύθηκε καθηγητής στην έδρα της «θρησκείας των αρχαίων Ελλήνων, του ιδιωτικού αυτών βίου και της Λαογραφίας» στο νεοσύστατο ΑΠΘ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ | Συγγραφέας με τεράστιο σε όγκο συγγραφικό έργο, ο Κυριακίδης, συνεχιστής του έργου του δασκάλου του Ν.Γ. Πολίτη, συνέβαλε τα μέγιστα στην ανάπτυξη της λαογραφικής επιστήμης. Στη σημαντικότερη μελέτη του *Αι ιστορικάί αρχαί της δημώδους νεοελληνικής ποιήσεως* (1934) ερευνά και εντοπίζει τις απώτερες πηγές των νεοελληνικών παραλογών στο θέατρο της ρωμαϊκής αρχαιότητας, ενώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζει τα δημοτικά τραγούδια· υποστηρίζοντας ότι δεν είναι αυτά φυσικές και αβίαστες εκδηλώσεις της αγνής λαϊκής ψυχής –όπως πίστευαν οι Γερμανοί ρομαντικοί κατά τον 19ο αιώνα–, αλλά σύνθετα καλλιτεχνικά δημιουργήματα, με απολύτως δικούς τους μορφολογικούς και τεχνοτροπικούς κανόνες. Τα δημοτικά τραγούδια, κατά τον Κυριακίδη, χωρίζονται σε δύο είδη: στα κυρίως άσματα και στα διηγηματικά. Κυρίως άσματα είναι τα τραγούδια που εκφράζουν συναισθήματα και συνοδεύουν τις εκδηλώσεις του κοινωνικού βίου, ενώ στα αφηγηματικά κατατάσσονται όσα τραγούδια έχουν αφηγηματικό χαρακτήρα –οι παραλογές– και το έπος του Διγενή Ακρίτη.

Κ.Π.

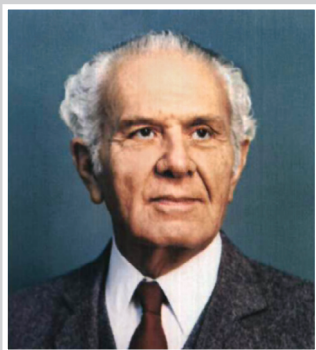
Νεοελληνικοί Παροιμιόμυθοι

Ο ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΥΚΑΤΟΣ γεννήθηκε και πέθανε στο Αργοστόλι (1908-2003). Λαογράφος, πανεπιστημιακός. Σπούδασε Φιλολογία στο ΠΑ, υπηρέτησε στη Μέση Εκπαίδευση και το 1938 έγινε συντάκτης του Λαογραφικού Αρχείου της Ακαδημίας Αθηνών, ενώ το 1964 έγινε καθηγητής της Λαογραφίας στη νεοσύστατη Φιλοσοφική Σχολή Ιωαννίνων.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ | Από τους πλέον αξιόλογους μελετητές και γνώστες της παροιμίας αλλά και της αστικής λαογραφίας, εξέδωσε πολλά βιβλία λαογραφικού ενδιαφέροντος· ανάμεσά τους και οι *Νεοελληνικοί Παροιμιόμυθοι* (1972), που εκτός από το σημαντικότατο, από λαογραφικής πλευράς, περιεχόμενό τους, αποτελούν και ένα απολαυστικότατο ανάγνωσμα. Πρόκειται για μία ανθολογία ανεκδότων απομνημονευμένων ή συμπτυγμένων σε παροιμιακό λόγο· για μια συστηματική συγκέντρωση σύντομων μυθοαφηγηματικών κειμένων που διασκεδάζουν με την εικόνα τους και πείθουν με την αμεσότητά τους.

Με άλλα λόγια, πρόκειται για παροιμιακούς μύθους (παροιμιόμυθους), η πλειονότητα των οποίων δημιουργήθηκε από τη σύμπτυξη παραδοσιακών μύθων ή την ανάπτυξη επεισοδιακών παροιμιών. Με το ιδιαίτερος ενδιαφέρον αυτό έργο ο Λουκάτος επιχειρεί να διευρύνει τα όρια του νεοελληνικού μύθου προς το πεδίο της παροιμίας, εμπλουτίζοντας την παρακαταθήκη των επεισοδίων-αλληγοριών που χρειάζονται για την τεκμηρίωση του ελληνικού λόγου, προφορικού και γραπτού, με την αμεσότητα των δικών του λαϊκών πηγών, από τη γύρω φύση και τον άνθρωπο.

Κ.Π.

Η λαϊκή τέχνη του Πηλίου

Ο ΚΙΤΣΟΣ (ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ) ΜΑΚΡΗΣ γεννήθηκε στη Λάρισα το 1917 και εγκαταστάθηκε στον Βόλο το 1926, όπου και δραστηριοποιήθηκε ως τον θάνατό του,

το 1988. Από το 1937 ασχολείται συστηματικά με τη λαϊκή τέχνη, με πρώτο του μέλημα τη συγκέντρωση στοιχείων για τον λαϊκό ζωγράφο Θεόφιλο, ο οποίος έζησε και εργάστηκε στον Βόλο.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ | Καρπός της έρευνάς του αυτής είναι η μονογραφία *Ο Ζωγράφος Θεόφιλος*, που κυκλοφόρησε το 1939. Ασχολήθηκε συστηματικά με τον χαρακτήρα της λαϊκής τέχνης του Πηλίου, ακολουθώντας δρόμους και μονοπάτια που οδηγούσαν από χωριό σε χωριό και αποτυπώνοντας σχεδιαστικά ναούς, ζωκκλήσια και βασιλικές, αρχοντικά, πλατείες και κρήνες, όπως και διακοσμητικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν τις τοπικές κατοικίες: θυρώματα, κουφώματα, επιτοίχιες ξυλεπενδύσεις, ποικιλόχρωμα υαλογραφήματα, προθήκες, ερμάρια και οροφωγραφίες. Η εργασία αυτή του Μακρή κυκλοφόρησε το 1976 με τον τίτλο: *Η λαϊκή τέχνη του Πηλίου* (Εκδοτικός οίκος ΜΕΛΙΣΣΑ).

Η αξία του έργου αυτού, που αναφέρεται κυρίως στη λαϊκή τέχνη του Πηλίου κατά τον 18ο και 19ο αιώνα, με αναδρομές σε παλαιότερες εποχές, συνίσταται στο ότι αποτελεί οδηγό για τη διαμόρφωση εικόνας γύρω από την αρχιτεκτονική και την αισθητική παράδοση του Πηλίου. Ο Μακρής επισημαίνει την πρωτοφανή οικοδομική έκρηξη που παρατηρείται κατά τον 18ο αιώνα στα ηλιορείτικα χωριά, απόρροια της οικονομικής άνθησης και αύξησης του πληθυσμού τους. Ο συγγραφέας δεν περιορίζεται στην έκθεση και αποτύπωση των δειγμάτων της ηλιορείτικης αρχιτεκτονικής, αλλά παρουσιάζει όλες τις μορφές τέχνης και αναφέρεται και στις τεχνικές: υφαντική, μεταλλουργία, ζωγραφική, αργυροχοΐα κ.ά.

Κ.Σ.

Χαρακτηριστικό δείγμα πηλιορείτικου ξωκκλησιού (Γενέσιον της Θεοτόκου Λαύκου, 1800), από την έκδοση: «Η λαϊκή τέχνη του Πηλίου» (σ. 54).

Η Ελληνική Οικία

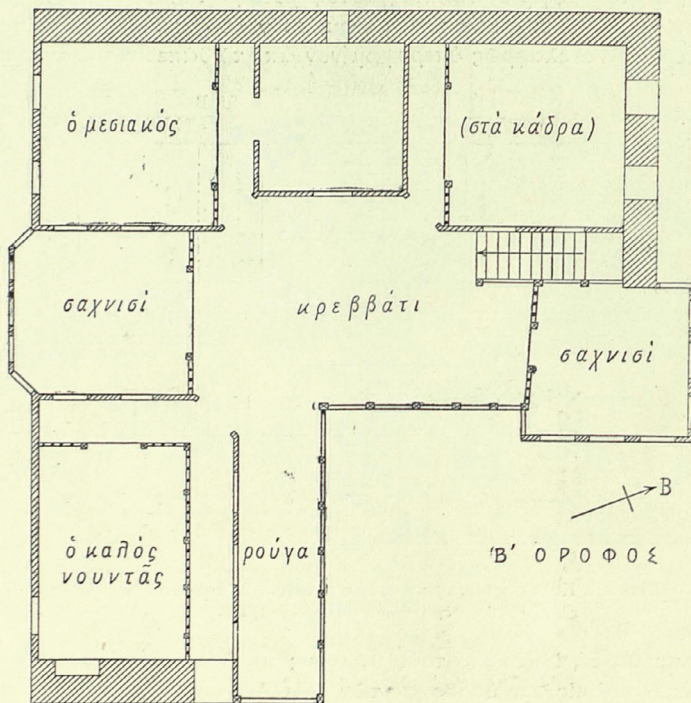
Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΕΓΑΣ γεννήθηκε στη Μεσημβρία της Ανατολικής Θράκης το 1893 και πέθανε στην Αθήνα το 1976. Αφού σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή του ΠΑ, εργάστηκε στη Μέση Εκπαίδευση και στη συνέχεια υπηρέτησε ως συνεργάτης σύνταξης του Λαογραφικού Αρχείου της Ακαδημίας Αθηνών. Για τις μεταπτυχιακές σπουδές του επέλεξε τη Γερμανία, όπου παρακολούθησε μαθήματα κλασικής φιλολογίας και λαογραφίας. Από το 1936 ανέλαβε τη διεύθυνση του Λαογραφικού Αρχείου (ΛΑ) και το 1952 του ανατέθηκε η διεύθυνση της έκδοσης του Δελτίου της Λαογραφικής Εταιρείας: *Λαογραφία*. Με δική του άλλωστε εισήγηση ιδρύθηκε το 1939 η *Επετηρίς* του Αρχείου. Ο Μέγας υπήρξε πρόδρομος στη μελέτη της λαϊκής αρχιτεκτονικής και εντόπισε πολλά δείγματα της σε διάφορες βορειοελλαδίτικες περιοχές, στη Σιάτιστα και την Καστοριά, στη Θράκη, αλλά και στα νησιά της Δωδεκανήσου, γενικότερα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ | Οι απόψεις του καταγράφονται στην έκδοση: *Η Ελληνική Οικία. Ιστορική αυτής εξέλιξης και σχέσις προς την οικοδομίαν των λαών της Βαλκανικής* (Αθήνα, Ακαδημία Αθηνών, 1949), ενώ παρεμφερείς εργασίες του δημοσιεύθηκαν στους αφιερωτικούς 25 τόμους της *Λαογραφίας*. Αξίζει εδώ να σημειώσουμε και το δίτομο έργο του: *Ελληνικαί εορταί και έθιμα της λαϊκής λατρείας*, που εκδόθηκαν το 1956 και 1963 αντίστοιχα.

Το πιστεύω του Μέγα ήταν πως η Λαογραφία είναι μια αυτοτελής επιστήμη, όπως άλλωστε και του δασκάλου του Ν. Πολίτη, και έτσι προσπάθησε να καταδείξει μέσα από τα «μνημεία» και τις μαρτυρίες του λαϊκού βίου την αδιάσπαστη συνέχεια της εθνικής μας παράδοσης και ειδικότερα την επιβίωση της αρχαίας κατοικίας ως τα νεότερα χρόνια. Γνώστης της αρχαίας γραμματείας και καλά καταρτισμένος φιλόλογος, ασχολήθηκε και με την κριτική έκδοση του έργου του Βιτσέντζου Κορνάρου η *Θυσία του Αβραάμ*, που κυκλοφόρησε το 1943.

Κ.Σ.

Εἰς περιοχὰς δηλονότι, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ἥπιον, ὁ δὲ προσανατολισμὸς τῆς οἰκίας εὐνοϊκός, ὡς εἰς τὰς ὑπῤωρεῖας τῶν βουνῶν καὶ τὰς λοφώδεις ἐκτάσεις, τὰς ἐστραμμένας πρὸς μεσημβρίαν, ἐκεῖ τὸ ὑπόστεγον τοῦ ἀνωγείου δὲν κλείεται καθ' ὅλοκληρίαν, ἀλλ' ἡ μένει ὅλως ἀνοικτόν, ὅτε τὸ ἄκρον τῆς στέγης ἐπὶ τῆς προσόψεως στηρίζεται ἐπὶ σειρὰς ξυλίνων στύλων (ἀνώι, ἡλιακὸς ἢ κρεββάτι) (πίν. Γ καὶ Δ 2. 3)¹⁾ ἢ κλείεται μόνον κατὰ τὸ ἕτερον (εἰκ. 21, πίν. Γ καὶ

Εἰκ. 22. Κάτοψις ὀρόφου τῆς οἰκίας Δ. Σφράντζου τῶν Ἀμπελακίων.
(Γ. Μέγα, Θεσσαλικαὶ Οἰκῆσεις εἰκ. 81α)

Δ 2^{α-ε} 3^{α-β} Ε3) ἢ κατ' ἀμφοτέρωτα αὐτοῦ τὰ ἄκρα (πίν. Γ4. Δ4. Ε 5.), σχηματιζομένων ἑνὸς ἢ δύο δωματίων. Ταῦτα πολλάκις προεκβάλλονται πολὺ ἐντεῦθεν τῆς οἰκοδομικῆς γραμμῆς, ὥστε ἡ οἰκοδομὴ προσλαμβάνει ἐν τῇ κατόψει ἐμφανῶς τὸ σχῆμα Γ ἢ Π²⁾ (εἰκ. 22, πίν. Γ 6^{α-6}

1) Γ. Μέγα, Θεσσαλ. οἰκῆσεις εἰκ. 32, 35, 36, 56, 69.

2) Αὐτ. σελ. 67 κέ. εἰκ. 57, 58, 59, 60, 62, 80α, 81α.

Η ελληνική γυναικεία φορεσιά και το κόσμημα άλλοτε και τώρα

Η ΙΩΑΝΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ γεννήθηκε στην Αθήνα το 1936 και σπούδασε σκηνογραφία-ενδυματολογία στο Λονδίνο. Επιστρέφοντας στην Ελλάδα ανέλαβε να φτιάξει τα σκηνικά και τα κοστούμια για την παράσταση του έργου του Μαγιακόφσκι «Ο Κοριός», που σκηνοθέτησε ο Αλέξης Σολομός (1971). Το 1974 ιδρύει το «Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα Βασίλειος Παπαντωνίου» στο Ναύπλιο, όπου εκτίθενται δείγματα λαϊκής τέχνης, όπως φορεσιές, κεραμικά, σχέδια και χαρακτηριστικά, είδη υφαντουργίας, μικροαντικείμενα, κ.ά. Παράλληλα, διδάσκει Ιστορία της Ενδυματολογίας και Σκηνογραφίας στο τμήμα Θεατρολογίας του ΠΑ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ | Η Ιωάννα Παπαντωνίου άρχισε το 1981 τη συγγραφική της δραστηριότητα, επιμελούμενη αρχικά τον *Κατάλογο του Λαογραφικού Μουσείου Ναυπλίου*, σε συνεργασία με τη Μαρία Κώτσου.

Από τις πολλές μελέτες της που εκδόθηκαν από το Λαογραφικό Ίδρυμα ξεχωρίζει *Η ελληνική γυναικεία φορεσιά και το κόσμημα άλλοτε και τώρα* (Αθήνα, Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, 1985). Είναι περιττό, πιστεύω, να τονίσει κανείς τη σημασία που έχει η ενδυματολογική μας παράδοση από τα χρόνια της Τουρκοκρατίας: Δεν είναι μόνο η αισθητική αξιολόγηση του επίσημου, γυναικείου ενδύματος, αλλά και η αποτύπωση των διακοσμητικών στοιχείων που χαρακτηρίζουν τα κεντήματα, τα οποία κατά κανόνα έχουν ως πρότυπο ζωγραφικές διακοσμήσεις που χρονολογούνται από την Αρχαιότητα. Τα πλούσια κοσμήματα που συμπληρώνουν τις φορεσιές, αντιπροσωπεύουν δείγματα της τέχνης της αργυροχρυσοΐας και της επεξεργασίας ημιπολύτιμων λίθων.

Κ.Σ.

Γυναικεία φορεσιά της Σκοπέλου του 20ού αιώνα, από την έκδοση: «Η ελληνική γυναικεία φορεσιά και το κόσμημα άλλοτε και τώρα» (σ. 177).

Καλιαρντά

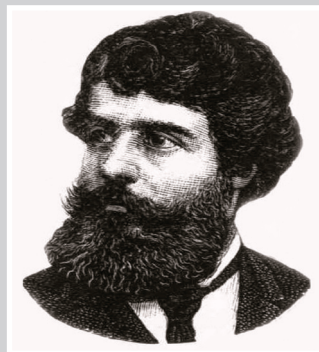
Ο ΗΛΙΑΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ γεννήθηκε το 1928 στην Αθήνα και πέθανε στο Παρίσι το 2003. Δοκιμογράφος, λαογράφος. Σπούδασε Νομικά στο ΑΠΘ και για ένα μεγάλο διάστημα έζησε στη Θεσσαλο-

νίκη, συμμετέχοντας ενεργά στην πολιτιστική ζωή της πόλης και δημοσιεύοντας κείμενά του σε περιοδικά και εφημερίδες. Από το 1974 εγκαταστάθηκε στο Παρίσι, όπου και παρακολούθησε μαθήματα Τουρκολογίας. **ΕΚΔΟΣΕΙΣ** | Εξέδωσε περισσότερα από εξήντα βιβλία, εκ των οποίων τα περισσότερα πραγματεύονται με τρόπο ιδιαίτερο, κάποτε προκλητικό, ζητήματα της σύγχρονης αστικής λαογραφίας. Ανάμεσά τους ξεχωρίζουν ιδιαίτερα τα εξής: *Ρεμπέτικα τραγούδια* (1968), *Καλιαρντά* (1971), *Της φυλακής. Δέκα μικρές μελέτες που έγραψε ο σεσημασμένος και υπότροπος εγκληματίας* (1976), *Εγχειρίδιον του καλού κλέφτη* (1979), *Ο τούρκικος καφές εν Ελλάδι* (1979), κ.ά.

Όπως έχει ειπωθεί, ο Ηλίας Πετρόπουλος προσέδωσε μια νέα διάσταση στη λαογραφία, προσεγγίζοντας με έναν εντελώς προσωπικό τρόπο και ρίχνοντας φως σε ζητήματα συμπεριφορών περιθωριακών κοινωνικών ομάδων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα το βιβλίο του *Καλιαρντά*, το οποίο αναφέρεται στον ιδιαίτερο, συνθηματικό γλωσσικό κώδικα των ομοφυλόφιλων και των τραβεστί στις μεταξύ τους συνεννοήσεις, στην επιδίωξή τους να μη γίνονται κατανοητοί από τους άλλους. «Το χιούμορ, η πρωτότυπη, και συχνά παράδοξη, οπτική, με την οποία συνδέονται πολλές φορές διαφορετικά λαογραφικά φαινόμενα», παρατηρεί ο Αλέξης Ζήρας, «αφήνουν να διαγραφεί μια άποψη για έναν ενιαίο βαλκανικό και ελληνοασιατικό τρόπο ζωής. Άποψη που, χωρίς να είναι πειστική πάντοτε, δεν παύει να είναι γοητευτικά προκλητική με τον παρορμητικό, σατιρικό και ελευθεριάζοντα τρόπο έκφρασής της».

Κ.Π.

Εκλογαί από τα τραγούδια του ελληνικού λαού

Ο ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ γεννήθηκε στην Καλαμάτα το 1852 και πέθανε στην Αθήνα το 1921. Θεωρείται ο εισηγητής της λαογραφικής επιστήμης στην Ελλάδα. Φοίτησε στη Φιλοσοφική και τη Νομική Σχολή του ΠΑ και ολοκλήρωσε τις μεταπτυχιακές σπουδές του στο Μόναχο και το Ερλάγκεν. Με την επιστροφή του στην Αθήνα συμμετέχει στην ομάδα για την ίδρυση της «Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος» και διδάσκει Ελληνική Μυθολογία στο ΠΑ. Ο Πολίτης αφοσιώθηκε στο να αναδείξει τη Λαογραφία ως επιστήμη, άλλωστε δικός του είναι και ο όρος «λαογραφία» (1884).

ΕΚΔΟΣΕΙΣ | Δείγμα της διεισδυτικής σκέψης του έδωσε από τα χρόνια που ήταν ακόμη φοιτητής στη Φιλοσοφική Σχολή, και το 1871 βραβεύτηκε για το σύγγραμμά του *Νεοελληνική Μυθολογία* (2 τόμ., 1871-1874). Σπουδαιότερο όμως πόνημά του είναι οι συλλογές *Παροιμιών* και των *Παραδόσεων*, σε τέσσερεις και δύο τόμους αντίστοιχα, που άρχισαν να δημοσιεύονται από το 1989 στη Βιβλιοθήκη Μαρασλή, με τον γενικό τίτλο: *Μελέται περί του βίου και της γλώσσης του ελληνικού λαού*. Λίγα χρόνια αργότερα, το 1914, κυκλοφορεί το σημαντικό έργο του *Εκλογαί από τα τραγούδια του ελληνικού λαού*.

Η επίδραση που είχαν οι συλλογές *Παροιμιών* του Πολίτη στους λογοτέχνες της εποχής της δεκαετίας του 1880 είναι καίρια, καθώς ακόμη και ο Κ. Παλαμάς συμπεριλαμβάνει τον Πολίτη στους «Πατέρες» του Έθνους και σημειώνει πως: «Το δημοτικό τραγούδι, η δημοτική παράδοση, η δημοτική γλώσσα, ο δημοτικός βίος μας ανοίγει θύρες, μας φανερώνει απόψεις», ενώ ο Δελμούζος τονίζει πως ο Πολίτης υπήρξε οδηγός των επιφανέστερων συγγραφέων της Ελλάδος, του Βιζυηνού και του Δροσίνη λόγου χάρη.

Κ.Σ.

Δωδεκάνησα

Η ΑΘΗΝΑ ΤΑΡΣΟΥΛΗ γεννήθηκε στην Αθήνα το 1884, όπου και πέθανε το 1975. Απέκτησε πλούσια εγκύκλια παιδεία και ασχολήθηκε από νωρίς με τη μουσική και τη ζωγραφική. Σύζυγος του Νίκου

Ταρσούλη από το 1901, τον ακολούθησε στο Παρίσι, όπου σπούδασε στη σχολή ζωγραφικής της Susanne Hurel.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ | Με την επιστροφή της στην Αθήνα εξέδωσε πολλές λογοτεχνικές συλλογές και λευκώματα, όπου καταγράφει τις εμπειρίες και τις εντυπώσεις της από τα ταξίδια σε περιοχές, όπως η Πάτμος και ο Μωριάς. Το σημαντικότερο βιβλίο της τυπώθηκε σε τρεις μεγαλόσχημους τόμους με τον τίτλο: *Δωδεκάνησα* (Αθήνα, Εκδόσεις «ΑΛΦΑ» Ι.Μ. ΣΚΑΖΙΚΗ, 1947-1949). Η αφήγηση της Ταρσούλη για κάθε περιοχή που επισκέπτεται συνοδεύεται από ιδιαίτερα ενδιαφέρον εικαστικό υλικό: φωτογραφίες, δικά της σχέδια με τοπία και αρχιτεκτονικές αναπαραστάσεις μνημείων και οικιστικών συμπλεγμάτων, σχέδια τοπικών φορεσιών και αναπαραγωγές κειμηλίων ιερών μονών.

Επισκεπτόμενη την Πάτμο, λόγου χάρη, περιγράφει τις εντυπώσεις της από τη Σκάλα (ονομασία του λιμανιού), και ζωγραφίζει από τη θέση αυτή τη Χώρα, με την επιβλητική Μονή του Ιωάννου του Θεολόγου. Οι αφηγήσεις της έχουν λογοτεχνικό χαρακτήρα και στην προκειμένη περίπτωση η Αθηνά Ταρσούλη αναφέρεται στις λειτουργίες της Μεγάλης Εβδομάδας και στην «Τελετή του Νιπτήρος». Παρουσιάζοντας τους θησαυρούς της Μονής, δεν περιορίζεται σε φωτογραφίες, αλλά σχεδιάζει από το πρωτότυπο μικρογραφίες κωδίκων της βιβλιοθήκης και ιστορικές εικόνες που φυλάσσονται στο Καθολικό. Τα ολοσέλιδα ιχνογραφήματα αποτυπώνουν αρχιτεκτονικές λεπτομέρειες του μοναστηριακού συγκροτήματος σε μορφή ελεύθερου σκίτσου.

Κ.Σ.

Γραμμικό σχέδιο της Αθηνάς Ταρσούλη, που αναπαριστά την αυλή της Μονής του Ιωάννου του Θεολόγου στην Πάτμο, από την έκδοση: «Δωδεκάνησα», τόμ. Β' (σ. 55).

Σαρακατσάνοι

Η ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΛΗ γεννήθηκε στην Αθήνα το 1895 και πέθανε το 1965. Μεγάλωσε στην κατοικία των Θεών, την Πλάκα και επηρεάστηκε από τα πρώτα χρόνια της ζωής της από την αγάπη των γονιών της, του Ζακυνθινού Αλεξίου Κολλυβά κυρίως, για την τέχνη και τα

γράμματα. Αρχικά παρακολούθησε μαθήματα ζωγραφικής με δασκάλους τον Ροϊλό και τον Ιωαννίδη και θεάτρου με τον Θ. Οικονόμου. Από πολύ νωρίς όμως καταπιάστηκε με τη μελέτη και συντήρηση ειδών της λαϊκής τέχνης. Έτσι ταξίδεψε σε κάθε γωνιά της ελληνικής γης και ήρθε σε επαφή με λαϊκούς τεχνίτες και στα πλέον απομακρυσμένα χωριά, συλλέγοντας και κατηγοριοποιώντας είδη της λαϊκής παράδοσης. Με την οικονομική ευχέρεια που διέθετε, συγκρότησε πλούσιες συλλογές: υφασμάτων, κεντημάτων, ξυλόγλυπτων αντικειμένων, κοσμημάτων, ειδών κεραμικής κ.ά.

Η Αγγελική Χατζημιχάλη πάσχισε ώστε να διατηρηθεί ο χαρακτήρας της λαϊκής παράδοσης και να συνεχιστεί το ύφος της, σε συνάρτηση και με τα νέα υλικά της σύγχρονης αρχιτεκτονικής. Τρανό παράδειγμα αυτής της «φιλοσοφίας» της, η τριώροφη κατοικία της στην Πλάκα, το Αρχοντικό της καλύτερα, εξαιρετικό δείγμα εκλεπτυσμένης αρχιτεκτονικής του Μεσοπολέμου από τον Αριστοτέλη Ζάχο. Ο Ζάχος σχεδίασε τη μονοκατοικία αντλώντας φόρμες και μοτίβα από τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή λαϊκή παράδοση, ενώ την ξυλόγλυπτη εσωτερική διακόσμηση σχεδίασε η ίδια.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ | Το βιβλίο που ανέδειξε το συγγραφικό της ταλέντο τιτλοφορείται: *Σαρακατσάνοι*. Πρόκειται για ένα δίτομο μνημειώδες έργο, που αναδεικνύει τα ήθη και τα έθιμα του πανάρχαιου αυτού νομαδικού λαού, που εκδόθηκε από το Ίδρυμα Αγγελικής Χατζημιχάλη το 1957. Η έκδοση και το εικονογραφικό υλικό που τη συνοδεύει, καταδεικνύει τη μέθοδο έρευνας της Αγγελικής Χατζημιχάλη, που έζησε κοντά στους Σαρακατσάνους για μεγάλα χρονικά διαστήματα.

Κ.Σ.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΛΗ

ΣΑΡΑΚΑΤΣΑΝΟΙ

ΤΟΜΟΣ ΙΙ

ΙΔΡΥΜΑ ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΛΗ